

ПРОБЛЕМИ ПРАВА НА ЖИТТЯ ЛЮДИНИ: ПОГЛЯД
НА ЕВТАНАЗІЮ В УКРАЇНІ

ПІЛЫГУН П. В.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права

ГУЦАЛ І. Ю.
студентка

Навчально-науковий Юридичний інститут
Національного авіаційного університету
м. Київ, Україна

Останнім часом питання права на життя в Україні є досить актуальним і проблемним. Воно найважливіше серед прав індивідуума, володіння яким є необхідною передумовою реалізації ним всіх інших прав людини і громадянина. Це право, як і інші природні права людини, є невід'ємним, тобто таким, що належить людині від народження, незалежно від законодавчого закріплення і поноє невідчужуваним (таким, від якого особа не може відмовитись) та непорушним (ст. 21, 27 Конституції України). Закріпивши в Основному Законі права людини та громадянина, держава взяла на себе обов'язок захищати ці права та гарантувати безперешкодну їх реалізацію. Для того щоб забезпечити реалізацію права, необхідно визначити і закріпити в законодавстві його зміст та момент виникнення [1].

Цінність життя людини, як особистого не майнового блага зростає, що призвело до міжнародного та національного правового закріплення норм, які забезпечують всебічний захист життя, в той самий час коли життя окремої людини день за днем знецінюється. Одним з яскравих свідчень цьому є всебітний бум обговорення проблеми права людини на смерть та підвищений інтерес до проблеми евтаназії [4, с. 117].

На сьогоднішній день діапазон переконань щодо питання евтаназії як вичизинних, так і зарубіжних дослідників дуже і дуже широкий. Одні називають евтаназію припиненням страждань, або прискоренням смерті, хтось задоволенням бажання смерті, а інші просто самогубством або вбивством. І все ж, для того, щоб говорити про евтаназію вкрай важливою є необхідність розмежування між філософським, медичним та правовим, зокрема кримінально-правовим визначенням евтаназії, оскільки в першому випадку ми маємо справу із внутрішньою суттю цього терміну, в другому із її процедурою, а в третьому із встановленням відповідальності за її вчинення [6, с. 61].

Сьогодні питання щодо можливості застосування евтаназії залишається відкритим. У більшості держав світу евтаназія або не передбачена законом, або заборонена ним. Найпершою країною, яка визнала евтаназію, були Нідерланди.

В Україні евтаназія в будь-якому прояві розглядається як правопорушення і переслідується з боку закону. Так в ч. 3 ст. 52 Основа законодавства України про охорону здоров'я говориться про те, що медичним працівникам забороняється здійснення евтаназії, навмисного прискорення смерті або умертвіння невилковно хворого з метою припинення його страждань [3].

Ч. 4 ст. 281 ЦК України містить аналогічне положення, забороняючи задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя. Проте, навіть вступивши в силу, ці законодавчі заборони евтаназії, не припиняються активні суперечки та широкі обво-

ротація різних і юридичних проблем, зокрема можливість застосування евтаназії в Україні [2].

При обговоренні можливості застосування евтаназії в Україні варто, як беручи до уваги морально-етичні та релігійні аспекти вивчення, що мають вагомий вплив на визначення існуючої в нашій країні політико-правової ситуації, варто виділити такі фактори, які надають їй аналіз правомірного, легального характеру призведе до виникнення цілої низки негативних наслідків. Людина, яка страждає невилковною хворобою, на лікування якої необхідні велика кількість коштів, при мінімальній заробітній платі українського громадянина і так велика байдужість зі сторони персоналу лікарні, а за умови схвалення евтаназії подібна ситуація знайде відгук у багатьох лікарів у яких просто не буде бажання втручатися з проблемами наших пацієнтів. І це питання є досить актуальним, особливо в умовах економічно-соціальної кризи у державі. Евтаназія в кінці кінців може стати способом вирішення деяких «спеціальних проблем» соціального забарвлення за допомогою медичників, які, для бідного хворого, який не має змоги оплатити свої медичні витрати, буде запропоновано альтернативу, або терпіти страждання у лікарні, в якій він шкочує не побачивши, або обрати інше місце. Даний дозвіл дасть можливість медикам уже не думати про те, як доглядати страждання хворого, а буде спрямовувати лікарів на те, щоб будь-яким чином зменшити страждання хворого. В Україні евтаназія може перетворитись на простий засіб унеможливлення самотності людей похилого віку, дітей-інвалідів, осіб, які хворіють на невилковні хвороби, проте, які не мають належного соціального забезпечення та належних умов для підтримки життя [5].

Отже, питання евтаназії як у світі, так і в Україні сприймається неоднозначно. З одного боку застосування евтаназії, забезпечує право людини на самодетермінацію свого життя, а також гуманність, яка дозволяє не терпіти нестерпимі страждання хворого позитивної оцінки заслуговує повага до волі людини, що базується на ширшому розумінні зняття моральної і фінансовий тягар із близьких людей, а з іншого боку її особистого права на життя, її рішення протирічає правовим нормам, тому дане питання є дискусійним та проблемним.

Як висновок можна стверджувати про те, що до законодавця варто внести пропозиції щодо евтаназії та допустити розгляд цього питання серед інших питань. У випадках випадках, з питань застосування евтаназії, що головне, за умови відсутності вадальної процедури прийняття рішення про її проведення, а саме: з'ясування неможливості висловлення невилковно хворою людиною, яка зазнає важких страждань, бажання про припинення життя шляхом евтаназії; перевірка психічного стану особи, яка вимагає припинення життя в умовах пороку волі, необхідності відсутності протидії заяві про евтаназію самого хворого, його родичів та медичних працівників; наявності профілю; прийняття кінцевого рішення шляхом одностайного рішення членів спеціально створеної комісії. Необхідно також продумати процедуру виконання евтаназії, виключити по можливості участь в цьому дійсній фізичній особі, а також самогубство [4, с. 116].

Підсумовуючи, варто все ж визнати, що проблема евтаназії потребує комплексного правового регламентації. Від її розв'язання залежить доля багатьох людей, фізичний стан яких, які останні роки перебувають у лікарнях, фізичний стан яких діагностується як проміжний – між життям та смертю, а психічний – це безнадія та ставлення до життя відчаю. Право на життя є основним правом людини, від якого залежить реалізація інших конституційних прав, тому актуальність розгляду даного питання в Україні є досить нагальним в умовах сьогодення в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

- 1 Конституція України Конституція України // Відомості Верховної Ради України. 1996. – № 30 і з змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2015 р.

2. Пунда О.О. *Право на життя людини* / Миколайчук О.О. (за редакцією П.О. Стефанюка). – В: *Збірник наукових праць Національного університету «Львівська політехніка»*. – Львів, 2013. – № 40-44.

3. Закон України «Про внесення змін до Закону України про охорону здоров'я [Електронний ресурс]». – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-17>

4. Стефанюк Р.О. *Право на життя як особливе немайнове право фізичної особи* // *Право України*. – 2003. – № 11. – С. 115-119.

5. Пронін А.А. *Проблеми прав человека*. Курс лекцій [Електронний ресурс] – 2009. – № 4. – С. 24 // Режим доступу до джерела: http://www.hro.org/pronin_1/index.htm.

6. Пунда О.О. *Право на життя* / О. О. Пунда // *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. – 2013. – № 2 (6). – С. 58-64.

ІНТЕРНЕТ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВИХ ЮРИДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

КОСТЕНКО А. О.

студент II курсу магістратури

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Інтернет набуває все більшого значення у житті людини, суспільства та держави в цілому, докорінно змінюючи економічні, політичні та інші суспільні відносини. Він зумовлює зміни і в правовій реальності, юридичних процедурах, практичній діяльності юристів тощо. Саме тому з'являється все більше наукових робіт, присвячених правовим питанням, так чи інакше пов'язаних з Інтернетом.

Разом з тим, Інтернет є явищем внутрішньо багатозначним, складним за своєю природою, що обумовлено не лише інтенсивним розвитком інформаційних технологій, а й еволюцією ставлення до Інтернету з боку людини, держави та людства в цілому. У зв'язку з цим, об'єктивно виникає потреба точно і повно встановити сутність, ознаки, просторові та часові межі досліджуваного в рамках юридичної науки явища Інтернету.

Дане дослідження має на меті окреслити та розв'язати окремі проблемні питання визначення теоретико-методологічних засад тих наукових юридичних досліджень, об'єкт та предмет яких пов'язані з явищем Інтернету. Зокрема, йдеться про проблему формування поняття Інтернету як складного та багатогранного явища, визначення його суттєвої властивості з позицій предмету юридичної науки, а також проблему використання існуючих методологічних підходів до розуміння природи Інтернету у наукових юридичних дослідженнях.

В першу чергу слід звернути увагу на те, що в науковій юридичній літературі, а також в текстах судових рішень нерідко вживають синонімічні «мережа Інтернет», «Інтернет-мережа». Слід визнати, що ці та подібні словосполучення є тавтологією з огляду на те, що в слові «Internet» частинка «net» вже наділена значенням «мережа», оскільки етимологічно дане слово утворено із словосполучення «interconnected networks», тобто «взаємопов'язані мережі» [1, с. 104]. Тому для позначення відповідного феномену слід вживати винятково слово «Інтернет».

Ключовою проблемою, яка щоразу потребує першочергового вирішення, є створення або використання вже існуючого визначення поняття «Інтернет». Структурно визначення складається з визначуваного (дефінієндуму) та визначаючого (дефінієнту) [2, с. 165]. Дефінієндумом в ньому випадку виступає слово «Інтернет», яке було запозичене з англійської мови і стало широко вживаним у вітчизняній літературі, законодавстві та суспільному житті.

Проблема визначення об'єкта дослідження виникає тоді, коли про об'єктивну сфери існування певних речей, понять, понять до розуміння природи та визначення сутності та меж Інтернету. За студентом вивчення та значенням існуючих підходів можна поділити на базові (основні) та допоміжні (супутні).

Серед базових (основних) підходів до розуміння природи Інтернету необхідно виокремити два: технічний та просторовий.

1. **Технічний підхід.** В історичному аспекті цей підхід є первинним, оскільки на момент свого створення Інтернет об'єктивно сприймався передусім як технологічний продукт, як результат посилення програмного забезпечення з технічним обладнанням, як власне комп'ютерна мережа (система).

Технічний підхід традиційно представлений у визначеннях терміну «Інтернет» як в тлумачних словниках [3, с. 501], так і в спеціалізованих словниках з інформатики [4, с. 349], техніки тощо. Також він відображений в законодавстві США [5] та у вітчизняному законодавстві [6].

В межах технічного підходу Інтернет визначають за допомогою низки спеціальних термінів, характерних для галузей інформатики та техніки. Ці терміни характеризують фізичний базис Інтернету та розкривають специфіку необхідних для функціонування даної мережі процесів, які здійснюються електронно-обчислювальною технікою. Тому слід констатувати, що за даного підходу Інтернет характеризується як замкнена система, тобто система з чітко визначеними просторовими та часовими параметрами, яка функціонує за закладеними в її алгоритми. Відповідно, дефінієнс даного поняття зазвичай складають такі слова, як «мережа» (network), «система» (system).

Однак, незважаючи на переваги даного підходу, в його межах фактично здійснюється деяке отождення Інтернету з технікою, яка складає основу його функціонування, що не дає можливість повноцінно вирішувати низку теоретичних та практичних юридичних завдань (зокрема, розглянути Інтернет як цінність, що є основою обґрунтування прав людини на Інтернет).

2. **Просторовий підхід.** В рамках даного підходу Інтернет розуміють як простір або середовище, що вміщує в собі різноманітні явища: соціальні процеси та події, відомості, теоретичні знання, практичний досвід, пам'ять, результати інтелектуальної діяльності, творчості, переживання тощо. Інтернет виступає середовищем розвитку як окремої особи, так і суспільства в цілому. В рамках даного підходу відбувається стирання кордонів між «позаонлайнною дійсністю» (реальним життям) та Інтернетом, тобто події реального життя знаходять свій вияв «в Інтернеті» і навпаки. Інтернет перебуває у постійному резонансі з повсякденним життям людини, яка є його активним користувачем. А тому є підстави стверджувати, що за даного підходу Інтернет слід розуміти як відкриту систему, що переривно посилується із соціально-економічним, культурно-духовним, політико-правовим життям суспільства.

В межах просторового підходу можна виділити два зрізи (площини): «дійсне» та «віртуальне». До зрізу «дійсне» належить все те, що призначене для повторення, моделювання реального світу з певним рівнем достовірності (сюди відносяться повідомлення про реальні події у світі, погоду, мапи земної поверхні, історичні дані, дані природничих наук, практичні поради для певної діяльності та багато іншого, тобто все, що «працює» в дійсності). До зрізу «віртуальне» слід відносити все те, що не повторює існуючий світ у певній формі, а формує віддалені від дійсності (чи навіть протиставлені їй) моделі світу або окремих його елементів (сюди традиційно відносяться результати творчості, продукти фантазії, прояви гри і навіть обману, що особливо актуально у світлі поширення онлайн-ігор комп'ютерних ігор і відповідних їм т.зв. «ігрових всесвітів», «фейкових» (фальшивих) сторінок у соціальних мережах, шахрайських комерційних пропозицій тощо).

Також в рамках просторового підходу слід окремо виділити комунікативну складову, оскільки деякі явища приділяють феномену комунікації в Інтернеті значну увагу. Так,